

8. kolokvium o týmové supervizi: 3. prosince 2010

Téma: *Končení týmové supervize*

Přítomni dle prezenční listiny : D. Šedivá, H. Kuželková, B. Kalousková, M. Žmolík, L. Tomšů, P. Jeřábek, M. Čedík, M. Těmínová, Z. Mohaupt, A. Zemanová, H. Janečková, L. Hermánková, J. Hesoun, M. Lhotová, J. Flídr, R. Benýšek, Z. Foitová, R. Fejfarová, B. Baštecká, V. Čermáková, M. Kinkor

Cíle: *popsat dobrý konec týmové supervize a kroky, jak se k němu dostaneme*

Zrodilo se motto: *„Bylo nebylo, v dobách, kdy ještě nebyly kontrakty ...“ – s kolokvií o týmové supervizi jsme prožili čtyři roky života*

Úvod

Vzpomínka na Petra Klímu

Úvodní kolečko: *Z jaké jste supervizní líhně, jaká máte očekávání? Jaké jsou vaše zkušenosti s ukončováním týmové supervize?*

Převažuje „líheň“ ČISu; po třech jsou zastoupeni lidé z Katedry řízení a supervize FHS UK a z výcviku Remedia; jeden z Institutu pro koučování a supervizi, dva z žádné líhně, avšak fandí této vzdělávací akci.

Očekávání:

- že to dobře skončíme; zažít dobrý konec kolokviálního maratonu; že se bude mluvit o konci; zjistit, co pro dobrý konec můžu udělat; jestli to skončí, chci u toho být, abych to skončila i pro sebe; rád za možnost to uzavřít; konce mě zajímají; jsem dokončovač, konce se nemají odfláknout
- fakt to skončíte? - bude mi chybět prostor pro setkávání a získávání zkušeností; jsem ráda, že jsme se mohli poznávat navzájem, doufám, že nějaké pokračování bude; jsem rád, že jsem mezi lidmi, kteří nejsou jen ze systemické monokultury;
- zajímá mě, jestli smíšené pocity při konci supervize jsou běžné; že budu sdílet svoji zkušenost s jednostranným ukončením od organizace
- ujasnění si strukturace kurzu; že poznám a vyučím se; že se něco dozvím a uslyším zkušenosti zkušenějších; sdílet zkušenosti
- že si zase užiju, jak to tu ladí; že mi to zase přijde vhod, i když nevím, jestli budu brzy supervizi končit; že si odpočinu; že si všechny informace sednou; že mi to zase koriguje to, co říkají moudré knihy

Zkušenosti s končením supervize:

konce týmové supervize, které jsem zažila, byly chaotické; zkušenosti se supervizí začínající, s ukončením špatnou; skončil jsem dvě supervizní angažmá, obě se smíšenými pocity; spočetla jsem, že jen třetina supervizí, které jsem jako supervizor ukončovala, byla dobře, jinak zvláštní konce; aktuální zkušenost s ukončením, které já za ukončení nepovažuju, organizace ano; zkušenosti s ukončováním rozpačité, nemůžu se zbavit nespokojenosti, kterou pak asi na konci někomu předám

SDÍLENÍ KONKRETNÍCH ZKUŠENOSTÍ S KONČENÍM Z HLEDISKA JEDNOTLIVÝCH ROLEÍ:

SUPERVIDOVÁNÍ - nevíme ,o čem máme mluvit,, supervizor zmizel, jen tušíme proč se to stalo, v supervizi je bezpečno a stereotypno, ztratila náboj, „smysl“, vítám, když supervizor přichází s možností ukončení supervize, „ ještě jsem se konce supervize nedožil“ (ind. odchod ze zaměstnání), hned při sjednávání kontraktu se domlouváme o ukončení- že důvody mohou být různorodé, „supervizor možná ani nechtěl slyšet, že se cítíme zneužití“, „supervizor nás stavěl do pozice zda ho chceme nebo ne“, „ vyhovuje nám nekončit jsme supervizí podporováni, nemáme problém“....

SUPERVIZOŘI - moje supervize v zařízení skončila s výměnou vedení, zadavatel se mnou ukočil náhle a nečekaně spolupráci (mimo kontrakt), supervizor končí spolupráci s nemotivovaným týmem (pocity), zprávu, že supervizor končí v organizaci se dozvídá od účetní (zadavatel nekomunikuje, nikdo nevysvětlí důvod ukončení kontraktu ani supervizorovi ani supervidovaným), supervizor chce ukončit supervizi z vlastní vůle, úleva pro supervizora, když tým může svobodně o končení mluvit, supervizor končí, protože se mu nepodařilo ukázat týmu smysl supervize, ukončování jedinců v rámci týmu.....

ZADAVATELÉ - nedodržení dohody ze strany zadavatele (přerušování jednání, odmítnutí jednání); v roli vedoucího týmu: jiné potřeby týmu a vedoucího; zadavatel chce skončit a změnit supervizora, ale tým a supervizor nechtějí; vnucuje informace o supervidovaných supervizorovi; chybí (není identifikovaný nebo se nechce identifikovat s rolí)...

Zadání do pracovních skupin:

- *Zkušenosti s ukončováním supervize; co byl „faul“; co úspěch*
- *Co bychom potřebovali od zbylých dvou stran, aby mohl nastat dobrý konec supervize?*
- *Co je výlučně zodpovědnost nás - naší strany?*

VÝSTUPY Z JEDNOTLIVÝCH PRACOVNÍCH SKUPIN:

SKUPINA SUPERVIDOVANÝCH

Co chceme od druhých:

Chceme o ukončování vědět a chceme mít možnost do toho mluvit.

Chceme, aby se důvody ukončování sdělovaly v přítomnosti všech = zadavatele – supervizora – supervidovaných.

Je pro nás dobré vědět to včas (= s dostatečným předstihem) a vědět důvod.

Dobré je končit nějakým rituálem; dobré je, když supervizor doporučí náhradu.

Když je dost času pro končení, ví se to dost dopředu, mohou se využít i naše prožitky opuštění atp.

Je třeba najít uměřenost, aby se končení nestalo tabuizovaným tématem, ale také, aby se o něm pořád nemluvilo – to je znejišťující, a brání to ponoru do procesu.

Chceme reflexi, zhodnocení, rozloučení.

Co považujeme za svou zodpovědnost:

Říkat, jak mi v tom je, co chci jinak. Říkat svoje potřeby. Angažovat se.

SKUPINA SUPERVIZORŮ

Co chceme od druhých:

- uznání (respektování) mé role supervizora
- komunikování, reagování ze strany zadavatele i supervidovaných
- dobrý kontrakt, event. rekontrakt (který event. obsahuje i „výpovědní dobu“ supervize) a jeho dodržování
- mít možnost „dobře“ ukončit supervizi se všemi – zadavatelem i supervidovanými

Co považujeme za svou zodpovědnost:

- postarat se o vyvážený kontrakt, případně vyvolat rekontraktování
- od počátku „ myslet“ na konec
- hledat „souřadnice“ dobrého ukončení supervize
- přijmout to, že nezvládnou všechno
- ukončit tak, aby byla možná další supervize v organizaci
- nabídnout v rámci supervize možnost rozloučení jedincům, kteří opouštějí tým
- nabídnout, model, formu, prostor pro končení
- komunikaci a angažovanost

SKUPINA ZADAVATELŮ

Co chceme od druhých:

Od supervizora:

- aby napsal supervizní zprávu ze které bude zřejmé, kde se tým nalézá ve svém rozvoji
- aby se vyjádřil, zda podmínky supervize domluvené v kontraktu byly dobře nastaveny

Od supervidovaných:

- aby se vyjádřili ke končící supervizi (co jim dala, k čemu byla)
- aby se vyjádřili, zda podmínky supervize domluvené v kontraktu byly dobře nastaveny

Co považujeme za svou zodpovědnost:

Při vyjednávání kontraktu na začátku spolupráce vyjednat dobře cíle, dobu spolupráce, podmínky ukončení spolupráce (ať už k němu dojde předčasně nebo v dohodnutém termínu).

V závěru spolupráce splnit dohodu (zaplatit finanční náklady), uspořádat závěrečné setkání tak, aby mohlo dojít k hodnocení (vyjádření všech stran k supervizi) a rozloučení.

Diskuse:

Formálně: diskuse v supervizním trojúhelníku – mluvčí jednotlivých skupin (supervidování, supervizoři, zadavatelé) a kolem nich členové těchto skupin

Průběh:

- *Zadavatel:* potřeboval bych, abyste řekli každý z vás zpětné vazby k supervizi a supervizor, aby napsal nějakou zprávu o proběhlé supervizi a já pro vás pak zorganizuji setkání (poskytnu prostor, čas, peníze supervizorovi, přečtu si zprávu) a přijdu na setkání
- *Supervidování:* chceme tam být, chceme vědět, co bude dál, chceme to vědět včas; chceme vědět důvod ukončení supervize za přítomnosti všech, chceme o tom jednat v určitém předstihu v týmu a nechat prostor pro to, aby členové týmu sdíleli své pocity z končení; naše zodpovědnost je sebereflexe, mluvit o našich potřebách, angažovat se v celém procesu i v tom, jak dobře navázat v nové supervizi (mluvit do toho, kdo bude novým supervizorem – není ale zřejmé, jestli to patří do ukončování)
- *BB:* zkuste si představit, že jste ve fázi kontraktování a dohadujete způsoby ukončování tak, abyste mohli dobře skončit
- *Zadavatel:* domluvíme supervizi na dobu určitou
- *Supervidování:* chceme u toho domlouvání být
- *Supervizor:* naše potřeby se přetavují do vašich zodpovědností, že jsme potvrzení v roli supervizora, že je uzavřený dobrý kontrakt, že se pravidelně rekontraktuje, že je tam myšleno na závěrečné setkání, že se můžeme spolehnout na komunikaci, že se dostaneme i k příp. negativním zpětným vazbám; od začátku potřebujeme myslet na ukončování, vytvořit prostor pro ukončování a nabídnout její formy. Nabízím ošetření pro členy týmu, kteří odcházejí z organizace. Chceme končit tak, aby byla možná i další supervize, aby se kolegům po nás dobře navazovalo. Otevřeně komunikuji i o případných důvodech pro ukončení supervize s týmem a zadavatelem.
- *BB:* ústřední zodpovědnost za ukončování každého účastníka, tj. jaké kroky je třeba udělat pro dobré ukončování?
- *Zadavatel:* zodpovědnost a spolehnutí, že dodříme domluvený kontrakt a jsme připraveni dojednat příp. změny v supervizi v trojúhelníku, totéž očekáváme i od ostatních
- *Supervidování:* aby zadavatel našel dobrého supervizora a dobře ho zaplatil, chceme transparentnost, setkání všech tří stran; aby supervizor byl angažovaný stejně jako my; naše zodpovědnost je angažovanost
- *Supervizor:* dodržovat kontrakt a vyžadovat to po ostatních stranách, s angažovaností souhlasím
- *Supervidování:* má se mluvit v průběhu supervize o konci?
- *Supervizor:* myslíme si, že je to tak dobře, protože konec je součástí průběhu, že to vytváří pocit „normality“ – je normální končit, aby to nebylo tabuizované téma; konec může být dán různě – dokončeným úkolem, počtem setkání, množstvím peněz, atd.

- *Supervidovaní*: máme-li daný termín ukončení, nechceme mluvit o ukončování příliš často
- *BB*: je to téma bezpečí - konec se může přehlížet nebo přehánět, mělo by to být jedno závěrečné setkání
- *Zadavatel*: potřebuji, aby se sešli všichni, každý dá dohromady nějakou sebereflexi písemně (kde je tým, kam se posunul)
- *BB*: máte na to nějaké tahy, abyste to zjistili?
- *Zadavatel*: máme, ale chceme to i od jiných stran
- *Supervizor*: můžeme popsat vývoj spolupráce v supervizi, ale nechceme hodnotit
- *BB*: ve skupině supervidovaných se objevila i reflexe, i hodnocení
- *Supervidovaní*: asi nebudeme mít stejnou reflexi jako zadavatel, jako účastníci supervize máme jiný materiál
- *Zadavatel*: chceme zrevidovat cíle, které jsou domluvené kontraktem, pokud nejsou dosažené, chceme vědět proč
- *Supervizor*: každá strana by se měla vyjádřit k tomu, jak vidí každá strana splnění cílů
- *BB*: budete takto spokojeni, aby to dělalo dobrý konec? Transparentnost, přítomnost všech, obsah závěrečného setkání, což je dohodnuto předem?
- *Supervizor*: mám pocit, že jako supervizoři jsme nesrozumitelní pro další dvě strany
- *Zadavatel*: supervizor asi mluvil moc dlouho a nesrozumitelně pro manažera/zadavatele
- *Supervizor*: jsme zodpovědní za ukončovací rituál?
- *Zadavatel*: na nás je poděkování, nějaké místo v závěrečném rituálu
- *BB*: na závěrečném rituálu by se měly podílet všechny tři strany

Závěrečné kolečko:

S čím dnes odcházíte? Pokud jste absolvovali víc kolokvií vyjádřete se, prosím, i k celému tvaru. Vystaly nějaké potřeby vzhledem k týmové supervizi? A jak by se když tak daly naplnit?

- Dnes velmi delikátně strukturované, děkuji. Přínosné by bylo, kdybyste cyklus zopakovali. Přineslo mi to více otázek než odpovědí. Spíš náměty k přemýšlení.
- Bylo fajn vyzkoušet si to na vlastní kůži, i když to byl podle mě naprosto ideální stav, pohádka, která se málokdy vyskytne. K tomu tvaru je třeba mít zadavatele vzdělaného a sympatizujícího a vzdělané supervidované. – Říkal jsem si, čím to, že jsem z kolokvií nadšený? Je to burza nápadů, každý vydává to nejlepší. Lektoři nemachrují, taky ukazují to nejlepší. Vzácná situace.
- Jsem tady potřetí, vždy si napíšu pár klíčových slov, dokonce tu mám i trojúhelník. Zapojím se do toho autenticky, je to náročné setkání se sebou. Mrzí mě, že jsem propásl první kolokvia, nebyl jsem v tom vlaku od začátku. Je to tavicí kotlík. V ukončení je i předání. Teď jsem na to přišel - to je to, co mi tam ještě chybí.

- Téma ukončování je těžké. Když se tomu dají pravidla na začátku, je to pro všechny úlevné. Ve skupinových dílnách cítím největší potenciál. Chci poděkovat. Byl jsem tu čtyřikrát, usnadnilo mně to moji práci. Je to hodně inspirativní. Asi teď přijde potřeba supervize supervize.
- Zažila jsem až konec, můžu pochválit za dnešek. Všem děkuji, na těchto věcech je hezké, že se učíme navzájem. Mám radost, že jsme hodně pracovali a hodně udělali. Za sebe by mě zajímalo ještě si představit nebo zahrát, jak to vypadá, když supervizi ukončuje zadavatel a oznamuje to účetní. Když kdokoli ukončuje supervizi mimo kontrakt.
- Příjemné, honí se mi hlavou spousta věcí. V rámci pevné struktury to bylo volné, což jsem čekala, a jsem za to ráda. Mrzí mě, že jsem to nechytla dřív. Díky.
- Milé a tvořivé, všichni jsme pracovali. Věnujete tomu péči, uděláte zápis, a vyvěsíte ho. Je to péče i do budoucna. Unikátní zkušenost, nevím, jestli je někde možné, že se týmové supervizi někdo věnoval v tolika jednotlivostech.
- Díky za tu myšlenku, že v pevné struktuře je to volnější. Vždycky na ukončování si беру supervizi supervize, vidím to jako náročný krok. Dnešek mě podpořil v tom, že to nepřeháním, že je dobré věnovat ukončování pozornost. Vzpomněla jsem si, že vzpomínaný Petr Klíma mě provázel obdobím, když se něco ukončovalo.
- Povzdechla jsem si, že se snad přihlásím do výcviku. Projela mi hlavou všechna ta kolokvia, kterých jsem se zúčastnila, jak nejde jedno bez druhého. Pro mě není konec, pro mě je to otevřený prostor. Oceňuju, že jste umožnili setkání nás všech.
- Chci poděkovat lektorům i účastníkům, oceňuji nápady i atmosféru, vnímám to jako podporu ukotvování supervize ve mně. Dostávám se více k podstatě.
- Kdyby kolokvia neprovázela studium na fakultě, nebylo by to ono. Hezky se to doplňovalo, bylo ve správný čas obojí. Silný byl pro mě prožitek, jak moc může být supervizor nesrozumitelný při vyjednávání supervize. Velké téma k přemýšlení je, jak vlastně supervizoři vstupují, vtrhávají do organizací, jaké předporozumění si přinášíme. Chceme po zadavatelích a supervidovaných, aby věděli téměř vše, co ví supervizor. Další téma je zodpovědnost supervizora; rozpor, když supervizor si je vědom své zodpovědnosti, ale není schopen ji naplnit. Vnímám bod končení jako uzavřený; bylo by mi líto, kdyby se v takovém setkávání nemělo pokračovat.
- Pro mě ta setkání hodně znamenala, byl bych rád, kdyby vznikla nová iniciativa a využila se databáze e-mailů, abych o to nepřišel. Pro mě se dnes ztrácely kontury. Možná to bylo tou paralelou ukončování i tady, že to byla dvě témata v jednom. Setkal jsem se s různými tvary, nezažil jsem setkání tak otevřené a hutné. Díky.
- Hodně se mi to dneska prolíná, vzpomněla jsem si, jak jsme začínali – začínala jsem jako student a stále jsem ještě student. Z prvních kolokvií jsem si odnášela spoustu věcí, byla asi pro mě výživnější než minulé a dnešní. Leitmotivem je, že kontrakt je základ. Jsem překvapená, jak se mění účastníci, kolik lidí to oslovilo. Děkuji za možnost být s Vámi, je mi líto, že to končí, kéž by se toho někdo ujal dál a měli jsme možnost jednou za čas se vidět. Nebo kdyby se Vám chtělo udělat něco takového jednorázově.
- Zastavím se u zadavatelů. Ukázalo se, že zadavatel může vytvořit krásné podmínky, bylo by užitečné, kdyby se i zadavatelé učili ukončovat supervizi. Kolokvia byla pokračováním mého výcviku v Remediu. Bylo by škoda, kdyby to mělo zaniknout. Je důležité, aby se komunita supervizorů potkávala, pořád se máme co učit. Fajn, kdyby se vynořily nové osobnosti a došlo k předání.

- Jsem rád za pevnou strukturu, a v jejím rámci za možnost tvořivosti. Je to setkávání lidí, pro které je tvořivost zajímavá. Byl jsem tady dvakrát, přišlo mi to podnětné, provokující.
- Jsem ráda, že jsem potřetí opět přišla. Z dneška si odnáším ideál zadavatele. Kdyby tak mohli být školeni v zadávání! V praxi to bývá jinak, nese to supervizor, protože ani zadavatel ani supervidovaný neví, o čem to je. Vy tři jste otevřeli bezpečný prostor, tedy dali hranice, to je paralela se supervizí. Je to jiný druh setkání než supervize supervize – jiný druh přemýšlení bez osobního kontextu. Učení se naživo ze zkušeností. Otázka z dneška, jak kdo rozumí své zodpovědnosti, zůstala nezodpovězená, a týká se i etických věcí. Odnesla jsem si „vztah, proces, cíl“. Používám to jako souřadnice v hodnocení a reflexi supervize.
- Bezpečí tady asi bylo: téma konce není snadné, a přitom v první části bylo možné mluvit o tom, jak se co nedaří, co kdo zvorál.

Veronika Čermáková:

Kolokvia začínala jako „pojďme udělat něco jako Remedium a ČIS dohromady“. Myslím, že to začínal Jirka Broža, jednou nemohl, já přišla místo něj a pak jsem tady nějak zkysla. Na začátku jsme se ptali, jestli vůbec existuje týmová supervize, a vycházeli jsme od názoru, že neexistuje. Teď je jedna z našich úvah, že bychom tu spoustu materiálu zpracovali do nějaké příručky. Chtěla bych poděkovat Bohunce a Milanovi, že ten prostor tady vznikl z našich odlišností. Naše přípravné debaty přinášely různorodost. Z toho vznikala témata. Chci poděkovat Vám všem. Na stránkách je materiálu spousta, je to velké bohatství, které jste do toho vložili.

Jan Hesoun:

Na našem institutu jsme vytvořili prostor „sdílna“. Byl by to tvar, který by přesně tomu odpovídal. Berte to jako nabídku. S velkou pokorou si uvědomuju, že přebírám Váš počáteční plamen, který jste tomu dali. Hodilo by se, aby supervizoři měli platformu, otevřený prostor s pevnou strukturou. Jsem schopný vytvořit k tomu zázemí. Nechci říkat, že jsem nástupce. hesoun.ikos@isz-mc.cz

A tak se stalo všechno, co se má při končení stát: loučení s lidmi, kteří nás předešli na věčnost, vyhodnocení a reflexe, podněty pro příště, rituál společné písne na závěr, a předání případným nástupcům.

Děkujeme!